

Forfatter: Knudsen-Hjortø, Knud

Titel: Udrag fra Folk

Citation: Knudsen-Hjortø, Knud: "Folk", i Knudsen-Hjortø, Knud: *Folk*, 1903, s. 26. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hjort_03-shoot-idm140364984887184/facsimile.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Folk

— og i dybden, en dybde, som ret ofte forekommer os temmelig fladbundet. Og hvad det realistiske angår, så må vi lægge mærke til, at han foragtede virkeligheden. Foragt har inspireret ham »Adam Homo«; man har indtrykket af, at han skildrede sin helt så nøje for bedre at få lejlighed til at hane ham. Alt, hvad der er nogenlunde levende i »Adam Homo«, det er foragteligt; de sympatiske personer er livløse. Men den sande realist foragter ikke realiteten; Paludan-Müller er intet andet end et romantisk overmenneske, der står på poesiens bjærg — i tanken i alt fald -- og kaster et hånligt blik ned på virkeligheden.

Det forstod samtiden også meget godt; virkeligheden er kun foragtelig, og så digtede de eller fulgte deres digtere, videre op i det tynde blå, og det er derfor ikke underligt, at vi endte med en blegsot som Molbechs og Thomas Langes.

Men der er en mand, som må nævnes for sig, den eneste virkelige jordbeboer i datidens litteratur, det er Poul Møller. Han har vist aldrig haft noget tilfælde af romantisk tyndlufts-delirium; han er desuden et eksempel på — og vi kan virkelig trænge til sådan et eksempel —, at man godt kan være en udmærket digter, fordi man er et udmærket hoved. Han forstod mennesket som ingen anden dansk forfatter, og han behøvede ikke foragten som spore; det, der drev ham, var den brede, menneskelige interesse; han var ikke den hovne æstetiker, der tror, at spot er dybsind; at han er menneskekendskab. Han kunde ha giet os sin tids mennesker, men tragisk nok: det var studiet af uvirkelighed, der optog ham, og da han havde arbejdet sig ud deraf, døde han. Poul Møllers død er den største tragedie i den danske litteratur. Han kunde ha ført samtiden tilbage til den tabte virkelighed og dannet en bro over til den litteratur, der skulde komme. I stedet for har vi sådanne skrøbelige overgangs-

dannelser som Hertz, der nu og da synes at ha skimtet et virkelig menneske, og Hostrup, der har set dem en eneste gang — da han skrev »Genboerne« — men senere blev han næsten fuldstændig blind og benyttede sig mest af det i romantikkens dage så stærkt lovpriste indre øje — det samme som Ingemann i så høj grad slog sig op på. I måden at bruge øjnene skal man i det hele fact kende vor tid fra vore bedsteforældres. I gamle dage lukkede man øjnene til, foldede hænderne, skuede indad og *tænkte sig* —

Nu glør man!

Men virkeligheden er ikke nået endnu. Vor tids litteratur er ikke så realistisk, som mange mener. Den, der opdynger råt og maler med snavs og tror, at det er virkeligheden, han er mistænkelig, han er egentlig intet andet end en på vrangen udkrænget romantiker —

Det ringede; timen var gået. Hørslev ligesom vågnede og vendte tilbage til Sandøre. Endskønt, det var ikke det rigtige Sandøre, for her var liv og interesse i alles øjne, som om denne ungdom havde i sinde at blie ganske anderledes mennesker end forældrene. Det er en illusion, som en lærer tit har vanskeligt ved at frigøre sig for, men Hørslev var hærdet imod den; snart tog byen dem igen i sin snævre favn og slukkede dem i sin lille sure atmosfære. Men der var jo også enkelte, som slap ud, og desuden var det velgørende at se interesse omkring sig. Han så, med hvilken åndeløs opmærksomhed den attenårige Katrine fulgte med, og han tænkte, at alene af den grund var det værd at holde et foredrag på en hel time.

»Ja ja,« sa han afsluttende og rejste sig, »det forstår I måske ikke altsammen, men i alt fald, det der har betydning for jer, det er den rene virkelighed. Poesi, det er noget, man snakker meget om, når man er omkring ved de atten år, men man forstår det egentlig først, når man er over tredve.«